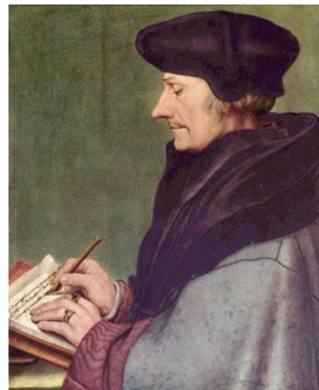

Hermann Phílipps, cífal
Beethovenallee 61
D-53173 Bonn - Bad Godesberg
Deutschland / Deutän

YELOD 26id NÜM: 09 SETUL 2016 Pads: 69 jü 76

O Volapükaflens in vol lölik!

In gased at pubon dil kilid yegeda nitedik e tidaliegik dö “värbs mu bisarik”. Ye noe te värbs in Volapük ömna binons boso bisariks, abi samo subsats. Enu Volapükan: Danny Zhang < elonülom säki tefü vöd: humenim (Lingl. ‘humanism’). Vöd at ettimo pifomon fa ‘Arie de Jong’ de stamäd: humen = Deut. ‘Humaniora’. Vöd ävönädiköl at malon “studi vöna Grekänik-Romänik as stab dugäla ed as tida- e xamajäfüds” (petradutöl se Vödabuk Deutänapükik: ‘Duden’). Kludo “humenim” malon te eli ‘renaissance humanism’ (logolsös yegedi tefik in el ‘Wikipedia’). Bisar binon, das voiko as din balid el ‘humanisme’ ädabinon, e stud tefik äpubon pas poso. Too vöd suemoda rigik: humenim < pädefomon de vöd suemoda telgredik: humen < fa feafoman Volapüka. El ‘J. M. Schleyer’ edatuvom vödi: **humanist***ik* = ‘humanistisch’ (“Großes Wörterbuch der Universalsprache volapük. Vierte, sehr vermehrte Auflage”, 1888). De atos kanoy niludön, das vöd Vöna-Volapükik: humanist < tefon eli ‘Humanismus’. Liedo el ‘M. W. Wood’ äplänom in “Dictionary of Volapük”, 1889: “humanistik – humane; pertaining to the humanities”, kelos ba no veräton, bi els ‘humanities’ no tefons eli ’Humanismus’, ab elis ‘Geisteswissenschaften’ (= nolavs tikäla [‘human sciences’] tapladü natavs).

Humeniman: ‘Desiderius Erasmus Roterodamus’

Zuo nutimo sotüls votik ela ‘humanisme’ dabinons, kels no tefons studi vöna Grekänik-Romänik, ab tikods menätik, volädälik, e ret. I sotül kilid dabinon, sevabo el ‘homaranismo’, kel kaladon kosmopolani di ‘Esperanto’.

‘Homaranisto’:
Läxcifal: ‘Brian R. Bishop’

Gudikosi valik vipom oles,

VÄRBS MU BISARIKS VOLAPÜKA (III)

fa 'Daniel Morosof'

Klülos, das geb värba sekidik leadon no mäniotön patis nezesüdik pö tikodayumät ömik (as sam, daloy no nunön, kin edunon bosi).

Värb komplitik labü "leadön" i kanon reigülön leigüpo me kusatifs tel, sodas kusatif bal malon dunölani bosa, kusatif votik — yegi (dabinani), kel sufon vobedi värba nesekidik. Sams:

● *No oleadol* ***logön saludani*** *olik* ***rübikami*** (duns paostolanas: XIII, 35; = No odunol so, das saludan olik ologon rübikami).

● *In menäds büikum eleadom* ***bevegön netis*** *valik* ***vegis*** *lönik onsik*… (bibapenäd ot: XIV, 16).

Pö stukots komplitik somik dunölan i kanon panemön me demod. Sams:

● *Äleadof* ***dakipön ome lini****, ed ävedof sunädo jimatan oma* (= ädälof, das ädakipom lini).

● …*leadolöd* ***dakipön ome*** *i* ***mänedi****!* (gospul ma 'Matthaeus': V, 40).

● …*no leadolöd* ***sevön name*** *nedetik ola* ***utosi****, kelosi nam detik ola dunon*… (bibapenäd ot: VI, 3).

● *If pardols eke sinodis omik, sinods papardons ome; if leadols* ***dakipön eke sinodis****, tän dakipon onis* (gospul ma 'Ioannes': XX, 23).

Ma diatek nulik, stukots ko kusatifs tel e ko kusatif sa datif binons vero leigätiks tefü od. Leigodolsös samis sököl:

● *Leadolöd* ***deadanis*** *sepülön deadanis onsik!* (gospul ma 'Lucas': IX, 60)

● *Sökolöd obi! leadolöd* ***deadanes*** *sepülön deadanis onsik!* (gospul ma 'Matthaeus': VIII, 22)

Semikna pösod dunöl tefü nenfümbidir dunalefomik pämaon dub subsat u pönop sa präpod "fa". Sams:

● …*no leadob träitön obi* ***fa ol*** *as leigagredätan olik.*

● …*äleadoms sunädo süadükön okis* ***fa lomänan*** *oksik, das*…

Värb "büedön" sümon ad värb enu pebejäföl efe "leadön". Vöd "büedön" ai pagebon ko nenfümbidir. Partisips e foms neyegik värba at no ekomädons in vödems pevestigöl. Semikna ägeboy sufalefomi värba sekidik at, sevabo:

● …*els 'Cynthia' e 'Judith' päbüedofs kömön*…

● …*pebüedob kömön isio*…

→

3.4. El “büedön”

No lecedob vödemadiledis et sio verätikis. Bo värb loveädik siämaröletik “büdön” tuvemo äflunon gebi ela “büedön” pö jenets et.

If värb nesekidik duton lü neloveädiks, tän geboy kusatifi ad jonön utanis, kels fölons büdi. Sams:

● *Äbüedom* ***kömön kapiteni****…* (gospul ma ‘Marcus’: XV, 24).

● *E tü soar fovik äbüedof* ***kömön*** *dönu foi ok* ***trubaduri*** *kurugik*.

If värb nesekidik äbinon loveädik, tän yegods mödadilo pägebons kösömiko, efe ad jonön utosi, kelos kanon getön vobedi värba. Pö jenets somik no veütos, kin(s) jenöfükon(s) büdis. Sams:

● *…äbüedom* ***vokön*** *kläniko* ***lofüdasapanis****…* (gospul ma ‘Matthaeus’: II, 7).

● *…äbüedom* ***deidön****…* ***cilis****…* (bibapenäd ot: II, 16).

● *…ebüedom* ***bumön sünagogi*** *pro obs* (gospul ma ‘Lucas’: VII, 5).

● *Ebüedob* ***säkapön eli*** *‘Ioannes’…* (bibapenäd ot: IX, 9).

● *…äbüedom* ***doniodugön eli*** *‘Paulus’ e blinön omi lo oms* (duns paostolanas: XXII, 30).

● *E tü soar fovik äbüedof* ***dugön trubaduri*** *nogna foi ok…*

Semikna pösods, kels igetons büdi, pämalons me subsat (pönop) in datif, sevabo:

● *…äbüedom* ***promön ones****, ad dakipön rafini licina, ed ad no migikön ko cils ela ‘Cham’* (= äbüdom, das äpromons ad dakipön).

● *…äbüedom* ***välön nägäraslafanes****, kels ädutoms lü skip ata, va äviloms pastadükön libio in pof balidkömöl u va äviloms dünön fovo as lelivans sumätöfü büds oka.*

Semikna pö predikat komplitik labü “büedön” datif pägebon in siäm patedik ed änemon getani, as sam:

● *…büedolös omi* ***nunedön omes****, dat…* (gospul ma ‘Lucas’: XVI, 28; els “oms” binoms getans nuneda).

● *Tän lebüdans äbüedoms* ***desleitön omes*** *klotis, e* ***gevön omes*** *stafaflapis* (duns paostolanas: XVI, 22; els “oms” binoms getans pönodas. Pö jenet balid geba demoda buükoböv sotüli votik, sevabo: “desleitön klotis de oms” pla “desleitön omes klotis”).

Plago (pu ma diatek nulik e vödems se “Volapükagased pro Nedänapükans”) värb komplitik labü “büedön” neai äreigülon leigüpo me kusatifs tel. Too cedob, das mög atosa dabinon.

Pö predikat komplitik labü värb pabejäföl präpod “fa” id äjäfidon ad malön utani, kel ifölon büdi. Sams:

● …*äbüedom pänön omi* ***fa pänan*** *skilikün Läna Sola sülöpiköl*.

● …*äbüedom sejedön eli ‘Bertran De Vilamour’* ***fa dünans*** *grobälik okik de kased okik*…

3.5. El “koedön”

Värb at i neai pägebon nen nenfümbidir. Partisips ela “koedön” no äkomädons, do värb sekidik at ästadon in fom neyegik, as sam:

Äkoedos memön obe lomi lönik obik…

Balna värb sekidik at estadon in sufalefom, sevabo:

…*el ‘Tossy’* ***päkoedof*** *golön lü bed tü düp: zül e laf*…

No lecedob fomi at verätiki. Bai ced obik, pö jenet et tradutan äsümädom stukoti seimik vödema rigädik. Jinos lü ob, das sekü kod seimik tradutan ävilom gebön sufalefomi, ab värb nesekidik äbinon neloveädik, klu pämütom ad fomön sufalefomi de “koedön”. Kösömo in predikat komplitik dil nesekidik stadon in sufalefom, as sam:

Ab ols, no koedolsöd ***panemön*** *rabinans!* (gospul ma ‘Matthaeus’: XXIII, 8)

If värb nesekidik predikata komplitik duton lü neloveädiks, tän subsat u pönop in kusatif pö stukot at malon pösodi dunöl u yegi pakaladöl tefü nenfümbidir mu veütik ma siäm. Sams:

● …*koedom* ***sülöpikön soli*** *love badikans e gudikans*… (gospul ma ‘Matthaeus’: V, 45; = <Fat> dunom so, das sol sülopikon…)

● *Tän äkoedom* ***golön omi*** *domio*… (gospul ma ‘Marcus’: VIII, 26).

● *Äkoedom* ***kömön*** *lä ok* ***degtelanis***… (bibapenäd ot: X, 32).

● *Koedolsöd* ***seadön omis*** *in grups pösodas luldeg!* (gospul ma ‘Lucas’: IX, 14)

● …*dünans äkoedons* ***tonön timpunis*** *e* ***trompetis***…

● …*äkoedom* ***löädön ofi*** (gospul ma ‘Marcus’: I, 31).

● *Söl koedomöd* ***glofön*** *e* ***mödikumön*** *in ols* ***löfi*** *kol ods e kol valans, leigoäsä obs löfobs olis!* (pened balid de ‘Paulus’ elanes di ‘Thessalonica’: III, 12)

If värb nesekidik duton lü loveädiks, kusatif balik pö predikat komplitik u malon pösodi(s) dunöl (a), u binon yegod kösömik (ä). Sams:

a) *Lanal äkoedon* ***spikön omis*** (duns paostolanas: II, 4; = äspikoms);
…*äsagom ad koedön* ***koefön omi*** *me lebatam*… (bibapenäd ot: XXII, 24);

ä) …*lädakor mö pösods 18 äkoedon* ***lilön hümi*** *Vpa*… (= äliloy hümi).

→

*Nog ün yel ot äkoedom **bükön** pö kurabukatedan: ‘Tappen‘ in ‘Sigmaringen’ **prinsipis** volalafaba*.

*Ab volakrig ün 1914 ösplodülöl äkoedon **büosenälön** ye **jenotis** ökömöl…*

*…yudans äbegoms ele ‘Pilatus’ ad koedön **breikön lögis** omas, e **desumön omis** de krods* (gospul ma ‘Ioannes’: XIX, 31).

Värb komplitik labü “koedön” i kanon reigülön leigüpo me kusatifs tel. Sams:

● *Täno ‘Herodes’… äkoedom **nunön omis** kuratiko **timi,** tü kel stel ipubon* (gospul ma ‘Matthaeus’: II, 7; = oms änunoms timi)

● *‘Pilatus’… äbinom tu fibälik ad koedön **senälön yudanis nämäti** okik*.

Ab suvöfikumo värb komplitik at äreigülon me kusatif sa datif, efe datif ämalon dunölani(s) tefü dun, pänemon me värb nesekidik. Sams:

● …*koedol **senälön obe atosi** vemo lölöfiko!*

● *Ibä koedol **lilön obes dinis** bisarik* (duns paostolanas: III, 26).

● *Ab äbinos vero nemögik ad koedön **votükön ome sludi** omik*…

Balna dunölan sümik pemalon me pönop sa präpod “fa”, sevabo:

● …*äkoedons blunedön okis **fa om** in el ‘Iordanis’*… (gospul ma ‘Matthaeus’: III, 6)

3.6. El “jinön”

Värb sekidik at pagebon e kobü värb nesekidik in nenfümbidir, e soelölo. Partisips e sufalefoms ela “jinön” no äkomädons. Äsi pö jenets värbas sekidik valik votik fovikumo pabejäfölas, dils predikata komplitik labü “jinön” lölöfiko, efe gramatiko e siämo, dutons lü subyet bal, klu fikuls mödik no süikons.

If el “jinön” pagebon kobü nenfümbidir, tän geb yegodas e demodas pö predikat komplitik sekidon de patöfs reigülik värba nesekidik. Sams:

● *jinol kredön plu omi ka obi it*;

● *mot oma no plu jinof nitedälükön omi*;

● *atos äjinon kodön eli ‘Tossy’ ad meditön*;

● *logs manas äjinons konön ofe, das äbinof te “vemo komunik”*;

● *äjinom eglömön fati pöfik oka*;

● *no äjinof logön omi*.

Värb nesekidik kanon stadön in sufalefom, sevabo:

● *Ma ced semanas valemapükasäkäd **jinon patuvedön** ainog no saidiko*.

Värb suvöfik po “jinön” binon el “binön” (sa ladyek u subsat sökiks). Sams:

● *äjinom binön fenik*;

● *atos jinon binön lü om miniludik*;

● *pläyot äjinon binön milagiko fredik e läbik*;

● *lätikan äjinom binön perädan*.

El “binön” kanon pamoädön (kösömo fo ladyeks), klu vöd “jinön” jäfidon äs värb neloveädik nemirik, as sam:

● *atan* ***äjinom*** *go no* ***stunik***;

● *mem omik* ***äjinon fägik*** *ad sumodön ko füm tuvemik vödi alik päreidöl*;

● *näm* ***äjinon*** *nu pö ob boso* ***dredälüköl***;

● *atos* ***äjinon*** *lü of ga* ***neluveratik***;

● *lüxüöd* ***äjinon naudodik*** *lü of*;

● *pläy at* ***äjinon*** *pö om* ***feinik***;

● *spad lölik…* ***jinon*** *lü of* ***as gufur*** *dredabik levemo dibik*.

Fom neyegik “jinos” jäfidon as predikat dila ninü pluset. Dil somik pluseta kösömo binon ma gramat cifaset, do sekidaset ninädon nüni veütikün. Stukots sököl binons suvöfiks: *jinos, das*; *jinos, äsva*; *jinos lü, pö ek*. Sams anik:

● *äjinos pö om nemögik, das no ilogomöv nimi ifugöl, dö kel ägevom küpedotis so verätikis*;

● *äjinos so pö ob, äsva vög oma ätononöv lü ob dese spad dumik u dese sep*;

● *alo äjinos nesiämik ad leadön büfo süikön tikodis dredäla*;

● *äjinos, äsva no äsevom lifamodi votik*;

● *jinos, das labülol no nenmeritabo pladi obik*;

● *tümagalan, kel ädebom, äsä jinos, moni no nemödik söle: ‘Larroque‘…*

Vilob küpälükön, das värb Volapükik “jinön” neföro reigülon me datif distidü värbs leigätik se püks difik. In Volapük geboyöd präpodis “lü, pö”, ab no datifi!

Vüset: “so jinos” < balna äkomädon, sevabo:

Nog dü pülatimil, ed obs — so jinos — opäridikobs!

Balna sekü pöl el “jinön” päsökon fa “ad”, sevabo:

…nelab at äjinon ad süükön pö of mediti.

3.7. El “klülädön”

Värb sekidik at pagebon e kobü värb nesekidik in nenfümbidir, e soelölo. Sufalefom ela “klülädön” neai äkomädon, do nenfümbidir sufalefomik pägebon pö värb sekidik at. Balna partisip värba at äkomädon, sevabo:

*Gased obinon büfiko timapenäd telmulik. Pö neod **klülädöl** opubon pluna.*

Gevob samis geba ela “klülädön” kobü nenfümbidir:

● *Volapük äklülädon binön plago gebovik*;

● *äklülädom binön hilepul gudikün brigada*;

● *cifodans Reigäna kilid klülädoms binön nefleniks ta tikamagot valemapüka*;

● *cal, ad kel äklülädof labön patöfis peflagöl valik*;

● *i maläds difik nimas klülädons pekodön dub virud*.

Fom neyegik “klülädos” kanon binön predikat dila ninü pluset. Stukots sököl dabinons: *klülädös, das*; *äsä klülädos*; *klülädos se, sekü bos*; *klülädos lü ek*.

Ekö! sams anik geba foma neyegik:

● *eklülädos lü obs, das kadäman: ‘Pietro Poletti‘ ya sis lunüp eloveikom de dabinöp ini lananöp*;

● *if klülädos sekü zöt lonöfik sanana skilik, das binom nesanoviko lienetik*;

● *soäsä klülädos se löpikos, Vpamuf eperon dub deadam oma komipani lezilik ä nenfeniki*;

● ‘*Antonio*’ *äbinom Litaliyänan, äsä äklülädos saidiko sekü nem omik*;

● *das ‘Simon’ no äbinom man neveütik, klülädos süadükölo se penäds fa om peposbinüköls*.

Pö tikodayumäts anik el “klülädön” pägebon äs värb neloveädik efe lölöfiko nesekidik in sinif “plago pablöfön”. Sams:

● *nol at kanon klülädön sekü tradutod*;

● *tefü mäks at remiäl gretik dabinon, kelos klülädon sekü sel*;

● *i döfs smalik anik, kels iklülädons plago, pämoükons*;

● *in kobikams ai löf gretik omik pro Vp. äklülädon*.

3.8. El “bleibön”

Värb “bleibön” binon mu nenitedik se värbs sekidik. Ai pagebon kobü värb nesekidik in nenfümbidir stadöl. No labon partisipis, sufa-

lefomi, fomi neyegik. Kionaütik värb at binon! Patöf te bal binon pluuneplu nitedik, sevabo: kanoy gebön kobü “bleibön” nenfümbidiri sufalefomik.

Saitob vödemadiledis anik ko “bleibön”. Küpetob, das ma bibapenäds kösömo predikat komplitik labü “bleibön” petraduton ini Rusänapük me vöd bal.

● *…stel, keli ilogoms in lofüd, äfogolon omis, jüs* ***äbleibon stebön*** *sus plad, kö cil ädabinom* (gospul ma ‘Matthaeus’: II, 9).

● *No ston bal* ***obleibon seatön*** *su votik nes podistukön* (gospul ma ‘Matthaeus’: XXIV, 2).

● ***Bleibolsöd seadön*** *is, jüs uplekob us!* (bibapenäd ot: XXVI, 36).

● *If regän komipon ta ok it, tän regän no kanon* ***bleibön dabinön*** (gospul ma ‘Marcus’: III, 24).

● ***Äbleibom*** *ye* ***seilön****, ed ägespikom nosi* (bibapenäd ot: XIV, 61).

● *…demü atos fredob, ed* ***obleibob fredön*** (pened de ‘Paulus‘ elanes di ‘Philippi’: I, 18).

● *…desirob ad mogolön ad binön ko Kristus, bos kel binon vipabikün, ab* ***bleibön lifön*** *binos zesüdikum demü ols* (bibapenäd ot: I, 23—24).

● *If* ***bleibols lekredön*** *vödis obik…* (gospul ma ‘Ioannes’: VIII, 31).

● *…****bleibob palöfön*** *fa om* (bibapenäd ot: XV, 10).

● *Mutobs* ***bleibön vobön*** *ad jenöfükön diali obsik…*

Fövot ofovon.

KORÄKOT TEFÜ GASEDS YUNULA, YULULA E GUSTULA

slit → slitod

In gaseds pemäniotöl äkanols reidön konoti dö jenots bisarik tefü flitöm, kel süpo inepubon e poso äpubon pluna. Kod atosa äjinon binon nenomäd in binod tima e spada. Nolavans äniludons pubodi, keli änemons: ‘rift’ (Lingl.) in spad e tim. El ‘rift’ at pitraduton neveräto medü vöd Volapükik: “slit”.

Ye vöd: slit < malon duni u vobedi (= ‘act of splitting’) värba: slitön *(lov.)*. Sek slita binon "slitod".

Dub liegöf Volapüka nog värbs sümik tel dabinons, sevabo els “sleatön” *(nel.)* e “sleitön” *(lov.)*. Sams:

Sak sleaton → nu sleatod binon in sak.

Äsleitoms klotis okik = ‘they tore their clothes to shreds’.
Soldats ädesleitoms ome klotis = ‘the soldiers tore the clothes from him’.
Dogs ädasleitons jipis tel = ‘the dogs mauled two sheep’.

Ai studoyöd kälöfiko vödabuki e vödemis, büä geboy vödi!
